

The Effectiveness of Treatment based on Parent-child Relationship on Separation Anxiety and Social Anxiety of Children

Azam Sadat Tarafan¹, Davood Moeinan^{2*}

1- Master's Student, Department of Psychology, Ashtian Branch, Islamic Azad University, Ashtian, Iran.

2- Member of the Faculty of Islamic Azad University, Ashtian Branch, Instructor, Department of Psychology, School of Graduate Studies and Human Sciences, Ashtian Islamic Azad University, Ashtian, Iran.

Corresponding author: Davood Moeinan, Member of the Faculty of Islamic Azad University, Ashtian Branch, Instructor, Department of Psychology, School of Graduate Studies and Human Sciences, Ashtian Islamic Azad University, Ashtian, Iran.

Email: davoodmoeinan@gmail.com

Received: 14 Dec 2023

Accepted: 2 June 2024

Abstract

Introduction: Considering the sensitivity of children's psychological health and the effects that anxiety has on their cognitive and emotional development, it is necessary to pay more attention to this category, which has research and therapeutic value. Therefore, the present study was conducted to determine the effectiveness of parent-child relational therapy on separation anxiety and social anxiety of children.

Methods: The research method was semi-experimental with a pre-test-post-test design with a control group. The statistical population of the research included all children under the age of 12 with simultaneous diagnoses of social anxiety and separation anxiety in Tehran in 1402-1401. The sample size included 30 people (15 people in the experimental group and 15 people in the control group) from the statistical population, who were selected by purposive sampling and were placed in two control and experimental groups. For the experimental group, 10 sessions of 120 minutes of parent-child empathic communication sessions were conducted. The social anxiety scale for children and adolescents and the separation anxiety scale were used to collect data. The collected data were analyzed using multivariate analysis of covariance.

Result: Findings showed that by controlling the effect of the pre-test, there was a significant difference between the post-test of the experimental and control groups in separation anxiety ($P < 0.05$, $F = 81.319$) and social anxiety ($P < 0.05$, $F = 65.799$) there was. Therefore, it can be said that the treatment based on the parent-child relationship has been effective on the separation anxiety and social anxiety of children.

Conclusions: Intervention based on the parent-child relationship by providing suitable psychological conditions for children can be effective in reducing psychological and emotional symptoms such as anxiety. Therefore, it is suggested to use this intervention in working with children with anxiety problems.

Keywords: Social anxiety, Separation anxiety, Parent-child relationship.

اثربخشی درمان مبتنی بر رابطه‌ی والد کودک بر اضطراب جدایی و اضطراب اجتماعی کودکان

اعظم سادات ترفان^۱، داوود معینان^{۲*}

۱- دانشجوی کارشناسی ارشد، گروه روانشناسی، واحد آشتیان، دانشگاه آزاد اسلامی، آشتیان، ایران.

۲- عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد آشتیان، مربی، گروه روانشناسی، دانشکده تحصیلات تکمیلی و علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی آشتیان، آشتیان، ایران.

نویسنده مسئول: داوود معینان، عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی واحد آشتیان، مربی، گروه روانشناسی، دانشکده تحصیلات تکمیلی و علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی آشتیان، آشتیان، ایران.

ایمیل: davoodmoeinan@gmail.com

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۳/۱۳

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۹/۲۴

چکیده

مقدمه: با توجه به حساسیت سلامت روانشناختی کودکان و اثراتی که اضطراب بر رشد شناختی و هیجانی آنها دارد لزوم توجه بیشتر به این مقوله از ارزشی پژوهشی و درمانی برخوردار است. لذا پژوهش حاضر با هدف تعیین اثربخشی درمان مبتنی بر رابطه‌ی والد کودک بر اضطراب جدایی و اضطراب اجتماعی کودکان انجام شد.

روش کار: روش پژوهش نیمه آزمایشی با طرح پیش آزمون- پس آزمون با گروه کنترل بود. جامعه آماری پژوهش شامل کلیه کودکان زیر ۱۲ سال دارای تشخیص همزمان اضطراب اجتماعی و اضطراب جدایی شهر تهران در سال ۱۴۰۱-۱۴۰۲ بود. حجم نمونه شامل ۳۰ نفر (۱۵ نفر گروه آزمایش و ۱۵ نفر گروه گواه) از جامعه آماری بود که به روش نمونه گیری هدفمند انتخاب و در دو گروه شاهد و آزمایش جایدهی شدند. برای گروه آزمایش ۱۰ جلسه ۱۲۰ دقیقه‌ای جلسات ارتباط همدلانه والد - فرزند انجام شد. برای جمع آوری داده‌ها از مقیاس اضطراب اجتماعی برای کودکان و نوجوانان، و مقیاس اضطراب جدایی استفاده شد. داده‌ها جمع آوری شده با استفاده از آنالیز کواریانس چند متغیری مورد تحلیل قرار گرفت.

یافته‌ها: یافته‌ها نشان داد با کنترل اثر پیش آزمون تفاوت معناداری بین پس آزمون گروه آزمایش و شاهد در اضطراب جدایی ($F=81/319, P<0/05$) و اضطراب اجتماعی ($F=65/799, P<0/05$) وجود داشت. بنابراین می‌توان گفت درمان مبتنی بر رابطه‌ی والد کودک بر اضطراب جدایی و اضطراب اجتماعی کودکان موثر بوده است.

نتیجه گیری: مداخله مبتنی بر رابطه‌ی والد و کودک با فراهم کردن شرایط روانشناختی مناسب برای کودکان می‌تواند در کاهش علائم روانشناختی و هیجانی مانند کاهش اضطراب موثر واقع شود. لذا پیشنهاد می‌شود در کار با کودکان دارای مشکلات اضطرابی از این مداخله بهره گرفت.

کلیدواژه‌ها: اضطراب اجتماعی، اضطراب جدایی، رابطه‌ی والد و کودک.

مقدمه

کودکان در هر جامعه‌ای، آینده سازان آن جامعه خواهند بود، لذا سلامتی این قشر می‌تواند بر سلامت و آینده فردای هر کشوری مؤثر باشد. رنج‌های روان‌شناختی کودکان با آسیب‌پذیری روان‌شناختی ناشی از سن کم و تجربه کمتر در موقعیت‌های مرتبط است (۱). کودکان به

عنوان یکی از گروه‌های سنی آسیب‌پذیر، در معرض انواع اختلالات روانشناختی قرار دارند که عوامل آسیب‌پذیری در این سنین به فرآیند فعال رشد و شرایط خاص آن از یک طرف و کنترل شرایط محیطی و موقعیتی کودک توسط والدین و بزرگسالان از طرف دیگر نسبت داده می‌شود (۲). طبق مطالعات انجام شده که بین ۹۰ تا ۲۲ درصد کودکان

در طول زندگی خود اختلالات عاطفی مانند اضطراب یا رفتاری را به شدت تجربه می‌کنند (۳). تحقیقات و نظریات جدید به نقش عوامل والدینی بر رشد و تداوم اختلالات اضطرابی در کودکان تأکید می‌نمایند و سبک ارتباطی و پاسخ دهی والدین از مؤثرترین عوامل شناخته شده در ارتباط با اختلالات اضطرابی کودکان است (۴).

یک از اختلال‌های که ممکن است کودکان به آن مبتلا شوند اختلال اضطراب اجتماعی (Social Anxiety Disorder) است. اختلال اضطراب اجتماعی یک اختلال روانی زودرس و اغلب مزمن با شیوع مادام‌العمر ۱۲ درصد است که با ترس بیش از حد از ارزیابی اجتماعی و اجتناب از تعامل اجتماعی مشخص می‌شود که باعث اختلال اساسی در عملکرد شخصی، اجتماعی و حرفه‌ای می‌شود (۵). اختلال اضطراب اجتماعی عبارت است از ترس یا اضطراب شدید در مورد یک یا چند موقعیت اجتماعی که در آنها فرد با احتمال ارزیابی دقیق افراد دیگر مواجه می‌شود (۶). همچنین در این اختلال ترس از عملکرد وجود دارد. ترس از عملکرد یعنی ترس از اینکه شخص قادر به ایفای نقش خود نباشد و کنترل خود را در مقابل دیگران از دست بدهد (۷). بر اساس راهنمای تشخیصی و آماری اختلال‌های روانی فرد مبتلا به اختلال اضطراب اجتماعی از تعامل اجتماعی و موقعیت‌هایی که احتمال دارد مورد بررسی و قضاوت منفی قرار گیرد می‌ترسد و یا مضطرب می‌شود (۸). بر اساس تئوری دلبستگی و تشریح اختلالات اضطرابی کودکان، کودکان والدین خود را به عنوان پایگاهی امن برای برآوردن نیازهای دلبستگی و اکتشافی خود می‌بینند (۹). همه این ویژگی‌های رفتاری مادر برای ایجاد یک سیستم دلبستگی ایمن یا نایمن برای کودک در کیفیت مراقبت مادران منعکس می‌شود (۱۰، ۱۱). پس می‌توان گفت شواهد موجود در مورد تأثیر محیط خانواده و پاسخ‌دهی و ارتباط مادر بر اضطراب کودکان، به طور کلی بر نظریه دلبستگی و تعاملات اولیه والد-کودک استوار است (۱۲).

یک دیگر از اشکال شایع اضطراب در کودکان اضطراب جدایی است. اختلال اضطراب جدایی یکی از شایع‌ترین اختلالات روانی در دوران کودکی و نوجوانی است و یک عامل خطر مهم برای سلامت روان در طول زندگی است (۱۳). بنابراین تشخیص آن در دوران کودکی اهمیت زیادی دارد، و در صورت عدم تشخیص و درمان، میتواند به مشکلات روان‌شناختی در بزرگسالی بیانجامد. همچنین این اختلال میتواند بر زندگی خانواده و استرس والدین نیز تأثیر بگذارد

و فعالیت‌های آن‌ها را محدود کند (۱۴). در کودکان اختلال اضطراب جدایی اولین بار در دوران کودکی شناسایی می‌شود و با ترس شدید از جدایی از چهره‌های دلبستگی نزدیک مشخص می‌شود. علائم شامل نگرانی در مورد جدایی‌های واقعی یا بالقوه به طور کلی - مانند والدین و شرکا - یا تغییرات مهم زندگی است (۱۵). اختلال اضطراب جدایی، از شایع‌ترین اختلال‌های هیجانی در دوران کودکی و نوجوانی است و میزان شیوع آن‌ها بین ۶ تا ۱۸ درصد گزارش شده است (۱۶). بر اساس متن پنجمین راهنمای تشخیصی و آماری اختلال‌های روانی برای تشخیص اضطراب جدایی کودکان ضرورت دارد که حداقل سه نشانه در رابطه با نگرانی مفرط در مورد جدایی از شخص مورد دلبستگی و به مدت حداقل ۲ هفته وجود داشته باشد (۱۷). همچنین اضطراب جدایی می‌تواند عاملی تعیین‌کننده در جلوگیری از رشد شایستگی‌های اجتماعی - عاطفی باشد که با ظرفیت کودکان برای داشتن واکنش‌های اجتماعی کافی و تنظیم احساسات خود در موقعیت‌های اجتماعی مشخص می‌شود (۱۸، ۱۹).

تا به حال مداخلات گوناگونی برای کاهش اضطراب جدایی و اضطراب اجتماعی کودکان اجرا شده است. اما در بررسی صورت گرفته از درمان مبتنی بر رابطه‌ی والد کودک کمتر بهره گرفته شده است. بر اساس شواهد در دسترس، در میان روابط خانوادگی، بازی درمانی روشی برای کاهش مشکلات هیجانی و اجتماعی کودکان در لحظات مختلف است (۲۰). از میان طیف روش‌های بازی درمانی، بازی درمانی مبتنی بر روابط والد-کودک به دلیل تمرکزی که بر کودک دارد، روشی مناسب برای برقراری ارتباط والد با کودک است (۲۱). مداخلات مبتنی بر روابط والد-کودک بر تقویت و ارتقای کیفیت رابطه والد و کودک از طریق بازی متمرکز می‌شود و این فرضی را مطرح می‌کند که بهبود کیفیت رابطه والد و کودک باعث بهبودی مشکلات رفتاری و هیجانی کودک میشود و در نتیجه سلامت روان والد و کودک را در پی دارد (۲۲، ۲۳). شواهد تجربی حاکی از اثربخشی این مداخله بر متغیرهای هیجانی گوناگون است. به عنوان مثال استکی آزاد و همکاران نشان دادند بازی درمانی شناختی-رفتاری و بازی درمانی مبتنی بر روابط والد کودک بر افزایش مؤلفه‌های سرمایه عاطفی و کاهش مشکلات هیجانی مؤثر است (۲۴). همچنین تحقیق تختی و همکاران به این نتیجه رسیدند که دانش‌آموزانی که در برنامه مداخله‌ای تعامل والد - کودک مبتنی بر مربیگری هیجان شرکت کردند نشانه‌های اختلال

نشدن نام و نام خانوادگی ایشان به منظور رعایت حریم خصوصی و دریافت رضایت کتبی از شرکت کنندگان خواهد بود. پرسشنامه ها قبل از اجرای مداخله (جلسه اول) و بعد از اتمام مداخله (جلسه آخر) در اختیار شرکت کنندگان قرار گرفت و تکمیل شد. فاصله زمانی پر شدن پرسشنامه ها به تعداد جلسات مداخله یعنی ۱۰ جلسه بود. جهت تحلیل داده های به دست آمده در قسمت آمار توصیفی از میانگین و انحراف معیار و در سطح استنباطی پس از بررسی رعایت مفروضات تحقیق مانند توزیع داده ها از تحلیل کواریانس چند متغیری استفاده شد. همچنین از نرم افزار spss 26 جهت آنالیز و تحلیل داده ها استفاده شد.

مقیاس اضطراب اجتماعی برای کودکان و نوجوانان Liebowitz Social Anxiety Scale for Children and Adolescents):

این مقیاس را وارنر (Warner)، براساس مقیاس اضطراب اجتماعی بزرگسالان لیبویتز ساخته است. این مقیاس ۲۴ آیتم دارد و آزمودنی به سوالات بر روی یک طیف ۴ درجه ای لیکرت پاسخ می دهد. نقطه برش و حداقل نمره در این پرسشنامه ۶۰ و حداکثر امتیاز برای اضطراب اجتماعی ۶۶ در نظر گرفته شده است. هدف از تهیه این پرسشنامه بررسی طیف وسیعی از تعاملها و موقعیت های اجتماعی که برای فرد ایجاد ترس می کند، و باعث اجتناب در فرد می گردد. همچنین کمک به تشخیص و درمان اختلال اضطراب اجتماعی است. پایایی این مقیاس از طریق همسانی درونی به روش آلفای کرونباخ توسط سازندگان وارنر و همکاران، ۰/۹۰ تا ۰/۹۷ گزارش شده است. پایایی ابزار در این تحقیق ۰/۷۰۲ به دست آمده است.

مقیاس اضطراب جدایی اسپنس (Spence Children's Anxiety Scale):

این پرسش نامه توسط اسپنس (Spence) برای ارزیابی نشانه های اضطراب در کودکان در جمعیت عمومی ساخته شد. این مقیاس شامل ۳۸ گویه می باشد که سوالات در یک مقیاس لیکرت (هرگز، گاهی اوقات، بیشتر اوقات، همیشه) پاسخ داده می شوند. حداقل نمره در این پرسشنامه ۰ و حداکثر ۱۱۴ است. خط برش برای اضطراب متوسط و رو به بالا ۳۹ است. این پرسشنامه اضطراب را مطابق با راهنمای تشخیصی و آماری اختلال های روانی به اختلالات جداگانه ای تقسیم بندی می کند. این پرسشنامه دارای شش زیر مقیاس است برای نمره گذاری این مقیاس پاسخ ها از ۰ (هرگز) تا ۳ (همیشه) نمره گذاری می شوند علاوه بر زیرمقیاس ها این پرسش نامه یک نمره کل که معرف

اضطراب جدایی کمتری داشتند (۲۵). باقری و همکاران نشان دادند این روش موجب بهبود بهزیستی روانشناختی کودکان کمک می کند (۲۶).

با توجه به انجام بررسی و تحقیقات که پژوهشگر در مورد پیشینه پژوهش انجام داده، مداخله ای که به بررسی اثربخشی درمان مبتنی بر رابطه ای والد و کودک بر اضطراب جدایی و اضطراب اجتماعی کودکان پرداخته باشد یافت نشده و با توجه به حساسیت سلامت روانشناختی کودکان لذا لزوم انجام چنین پژوهشی برای برطرف نمودن خلا و کمبودهای این مبحث مورد نیاز است. همچنین از سوی دیگر این تحقیق با تقویت کردن شواهد تجربی موجود در این زمینه می تواند هادی و راهنمای تحقیقات آینده باشد. لذا با توجه به مسائل فوق هدف از انجام تحقیق حاضر تعیین اثربخشی درمان مبتنی بر رابطه ای والد کودک بر اضطراب جدایی و اضطراب اجتماعی کودکان است.

روش کار

این پژوهش در زمره پژوهش های نیمه آزمایشی با طرح پیش آزمون و پس آزمون با گروه شاهد بود. جامعه آماری پژوهش را کلیه کودکان زیر ۱۲ سال دارای تشخیص همزمان اضطراب اجتماعی و اضطراب جدایی مراجعه کننده به مراکز مشاوره شهر تهران در سال ۱۴۰۱-۱۴۰۲ تشکیل دادند. برای برآورد حجم نمونه مطابق با روش پژوهش از نرم افزار G*Power استفاده شد. که با در نظر گرفتن تعداد متغیرهای مورد بررسی اندازه اثر ۱، توان آزمون ۰/۸ و سطح اطمینان ۰/۹۵ درصد، ۱۵ نفر برای هر گروه آزمایش و گروه توسط نرم افزار برآورد شد. فرآیند ارزیابی به لحاظ مصاحبه و پرسشنامه در نظر گرفته شد و کودکان می بایست معیار ورود به پژوهش را برآورد می کردند. معیار ورود کودکان محدوده زیر ۱۲ سال، دارای تشخیص اضطراب اجتماعی و اضطراب جدایی از منظر روانپزشک و درمانگر بالینی و رضایت آگاهانه از شرکت در پژوهش بود. معیار خروج شرکت همزمان در جلسات درمانی، غیبت ۲ جلسه، عدم همکاری و انجام ندادن تکالیف مشخص شده در دوره مداخله بود. مداخله هفته ای یک بار در یک جلسه دو ساعته برگزار شد و جهت اطمینان از همگنی گروهها متغیرهای هوشی، اقتصادی و اجتماعی در نظر گرفته شد. ملاحظات اخلاقی پژوهش شامل ارائه اطلاعات درباره پژوهش به شرکت کنندگان، اطمینان خاطر به افراد درباره رعایت محرمانه بودن اطلاعات به دست آمده و استفاده از آن فقط در امور پژوهشی، داوطلبانه بودن مشارکت در مطالعه، ثبت

پروتکل آموزش ارتباط همدلانه والد - فرزند (child parent relationship therapy):

یک مداخله مشاوره والد-کودک مبتنی بر شواهد است که مبتنی بر نظریه بازی درمانی کودک محور و اصول رشد و دلبستگی کودک است. مداخله والد-کودک بر اساس مدل فرزند درمانی گروهی است که در آن به والدین نگرش‌ها و مهارت‌ها آموزش داده می‌شود (۲۷).

اضطراب به صورت کلی است نیز بدست می‌دهد که قابل کاربرد است. این پرسش نامه برای دامنه سنی ۳ تا ۱۷ سال بکار گرفته می‌شود. اعتبار آن توسط سازندگان ابزار به وسیله همسانی درونی این آزمون با آلفای کرونباخ ۰/۹۲ و اعتبار باز آزمایشی آزمون به مدت ۶ ماه ۰/۶۰ بدست آمده است. پایایی مقیاس اضطراب کودکان از روش آلفای کرونباخ ۰/۸۰ به دست آمده است.

جدول ۱. پروتکل آموزش ارتباط همدلانه والد - فرزند

جلسه	محتوا
۱	تقویت ارتباط اعضا با هم و با درمانگر، بیان قانون جلسات به شیوه ای ساده، رازداری، انجام تکالیف
۲	توصیف ویژگیهای مادرانه: تقویت روابطی که شکل گیری دلبستگی اولیه کودک با مادرش را تقویت می‌کند.
۳	بررسی ویژگی های بهترین مراقب از دیدگاه مادران و برجسته کردن آنها.
۴	آموزش بازی به مادران برای انجام آن جهت رابطه و آموزش به کودکان
۵	شیوه های برقراری ارتباط مادران با کودک در گروه بحث می‌شود، بررسی شیوه های ارتباطی و همراهی کودک هنگام تماشای تلویزیون قصه خوانی و بازی.
۶	آموزش به مادران در مورد اینکه: به کودکان یاد بدهند تا دیدشان را نسبت به خودشان تغییر دهند. کمک به کودکان تا احساسات، عواطف و افکارش را به مادر انتقال دهد.
۷	آموزش به مادران در مورد اینکه در جریان بازی: به کودکان یاد بدهند تا در خود احساس احترام به خود را ایجاد کنند. به کودکان یاد بدهند احساس ارزشمندی و اعتماد به نفس را در خود تقویت کنند.
۸	در این جلسه مادران با مفاهیم اساسی، اصول کلی و اهداف جلسات بازی آشنا می‌شوند و علاوه بر اسباب بازی که مراقبان با خود آورده اند تعدادی از اسباب بازی های اضافه نیز در اختیار آنها قرار می‌گیرد. در این جلسه مادران در مورد زمان مناسب و مکان مخصوص بازی تصمیم گیری می‌کنند.
۹	اجرای عملی بازی های اموخته شده به مادران بصورت عملی با کودک و اصلاح بازخوردهایی که مادران به کودک می‌داند
۱۰	مرور کلی جلسات گذشته و رفع ابهامات پیش آمده

یافته ها

انحراف معیار مرتبط با هرگروه به تفکیک گزارش شده است. همچنین آماره کالموگروف _ اسمیرنوف که جهت بررسی نرمالیتی داده‌ها استفاده می‌شود. برای هر گروه گزارش شده است.

داده‌های جمعیت شناختی پژوهش نشان می‌دهد که میانگین(انحراف معیار) سن در شرکت کنندگان در گروه آزمایش به ترتیب ۳۵/۱±۴۶/۹ و در گروه گواه ۱۹/۱±۰۲/۹ بوده است. در جدول ۲ شاخص‌های توصیفی میانگین و

جدول ۲. شاخص توصیفی متغیرهای پژوهش

متغیر	گروه	پیش آزمون		پس آزمون		کالموگروف _ اسمیرنوف
		میانگین	انحراف معیار	میانگین	انحراف معیار	
اضطراب اجتماعی	آزمایش	۶۶,۴۶۶۷	۱۷,۶۱۸۴۴	۴۷,۶۶۶۷	۱۴,۸۴۵۲۳	۰/۰۵۵
	شاهد	۶۲,۲۰۰۰	۱۰,۷۹۸۱۵	۶۲,۳۳۳۳	۱۰,۷۴۱۵۵	۰/۰۶۴
اضطراب جدایی	آزمایش	۶۵,۵۳۳۳	۱۷,۷۸۷۹۰	۵۱,۰۰۰۰	۱۵,۸۶۱۰۰	۰/۰۶۹
	شاهد	۵۸,۱۳۳۳	۱۷,۳۹۴۰۳	۵۷,۱۳۳۳	۱۶,۹۲۷۸۶	۰/۰۷۲

جدول فوق نشان می‌دهد میانگین نمره‌های گروه آزمایش از پیش آزمون تا پس آزمون برای اضطراب جدایی و اضطراب اجتماعی کاهش یافته است. نتیجه بررسی پیش فرض‌های تحلیل کواریانس به این شرح بود در ابتدا جهت بررسی وجود داده پرت از باکس پلات استفاده شد که داده پرتی

باتوجه به جدول ۱ مشاهده می‌شود که آماره کالموگروف _ اسمیرنوف برای مقیاس‌های اضطراب اجتماعی و اضطراب جدایی دارای سطوح معناداری بالاتر از مقدار مفروض (۰/۰۵) هستند که نشان می‌دهد از مفروضه طبیعی و نرمال بودن داده‌ها در گروه‌ها تخطی نشده است. همچنین یافته‌های

اعظم سادات ترخان و داوود معینان

در سطح خطای داده شده (۰/۳۵۹) معنی دار نیست بنابراین فرض صفر رد نمی شود. به این معنی که ماتریس های کوواریانس مشاهده شده بین گروه های مختلف با هم برابرند. از آزمون لون جهت بررسی همگنی واریانس ها استفاده شد. فرضیه صفر این آزمون بیان می کند داده ها به لحاظ واریانس همگن هستند. مشاهده شد برای متغیر اضطراب جدایی چون مقدار $F(۱/۸۲۴)$ از سطح خطای داده شده (۰/۳۵۲) بزرگ تر است لذا این پیش فرض برای متغیر اضطراب جدایی رعایت شده است. همچنین برای متغیر اضطراب اجتماعی چون مقدار $F(۱/۷۰۲)$ از سطح خطای داده شده (۰/۲۶۱) بزرگ تر است لذا این پیش فرض برای متغیر اضطراب اجتماعی رعایت شده است. بنابراین از آزمون های اثر پیلایی، لامبدای ویلکز، اثر هلتینگ و بزرگترین ریشه روی جهت اعتبار تحلیل کواریانس استفاده شد که نتایج آن در جدول ۳ قابل مشاهده است.

مشاهده نگردید. همگنی شیب رگرسیون بدین معنی است که شیب رگرسیونی خطوط مختلف در بین گروه ها باید برابر باشد که می تواند با یک آزمون F بر روی تعامل متغیرهای مستقل با کوواریت ها ارزیابی شود. ملاحظه شد سطح معنی داری تعامل گروه تحقیق*پیش آزمون اضطراب اجتماعی برابر $۰/۸۰۳$ و بیشتر از $۰/۰۵$ می باشد. این امر نشان دهنده این است که پیش فرض همگنی شیب رگرسیون رعایت می شود. همچنین ملاحظه شد سطح معنی داری تعامل گروه تحقیق*پیش آزمون اضطراب جدایی برابر $۰/۶۴۳$ و بیشتر از $۰/۰۵$ می باشد. این امر نشان دهنده این است که پیش فرض همگنی شیب رگرسیون رعایت می شود. جهت بررسی تجانس ماتریس های واریانس- کوواریانس از آزمون Box M استفاده شد. این آزمون این فرض صفر را مورد آزمون قرار می دهد که ماتریس های کوواریانس مشاهده شده متغیرهای وابسته در بین گروه های مختلف برابرند. مشاهده شد چون مقدار $F(۱/۹۳۶)$

جدول ۳. شاخص های اعتباری تحلیل کواریانس چند متغیره متغیرهای پژوهش

منبع	متغیر	مجموع مربعات	df	میانگین مربعات	F	.Sig
گروه	اضطراب اجتماعی	۲۴۵۶,۷۰۵	۱	۲۴۵۶,۷۰۵	۶۵,۷۹۹	۰/۰۰۰
	اضطراب جدایی	۱۱۰۹,۹۲۶	۱	۱۱۰۹,۹۲۶	۸۱,۳۱۹	۰/۰۰۰
خطا	اضطراب اجتماعی	۹۷۰,۷۴۵	۲۶	۳۷,۳۳۶		
	اضطراب جدایی	۳۵۴,۸۷۷	۲۶	۱۳,۶۴۹		
کل	اضطراب اجتماعی	۹۷۰۶۴,۰۰۰	۳۰			
	اضطراب جدایی	۹۵۵۱۲,۰۰۰	۳۰			

نشان می دهد حداقل در یک از متغیرهای مورد مطالعه بین دو گروه تفاوت معنادار است و تفاوت مشاهده شده در متغیرهای مورد مطالعه ناشی از تاثیر درمان مبتنی بر رابطه والد کودک بوده است.

با توجه به نتایج شاخص های فوق می توان استنباط کرد که با کنترل اثر پیش آزمون، درمان مبتنی بر رابطه ی والد کودک بر ترکیب خطی متغیر وابسته (اضطراب جدایی و اضطراب اجتماعی) اثربخش است. همچنین جدول فوق

جدول ۴. خلاصه تحلیل کواریانس (MANCOVA) بر روی متغیرهای پژوهش

منبع	آزمون	مقدار	F	df	Error df	Sig	مربع اتای جزئی	توان آزمون
گروه	اثر پیلایی	۰/۸۶۷	۸۱,۲۳۲	۲,۰۰۰	۲۵,۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۸۶۷	۱
	لامبدای ویلکز	۰/۱۳۳	۸۱,۲۳۲	۲,۰۰۰	۲۵,۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۸۶۷	۱
	اثر هلتینگ	۰/۴۹۹	۸۱,۲۳۲	۲,۰۰۰	۲۵,۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۸۶۷	۱
	بزرگترین ریشه روی	۰/۴۹۹	۸۱,۲۳۲	۲,۰۰۰	۲۵,۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۸۶۷	۱

میانگین های برآورد شده این معنی داری به نفع گروه آزمایش بوده است و لذا درمان مبتنی بر رابطه ی والد کودک بر اضطراب جدایی و اضطراب اجتماعی کودکان موثر بوده است.

با توجه به مقادیر جدول فوق می توان استنباط کرد بین دو گروه مورد مطالعه از نظر هریک از مولفه های مورد بررسی تفاوت معنادار وجود دارد چرا که مقادیر F محاسبه شده در سطح $p < ۰/۰۵$ معنی دارند و با توجه به

بحث

هدف از پژوهش حاضر تعیین اثربخشی درمان مبتنی بر رابطه‌ی والد کودک بر اضطراب جدایی و اضطراب اجتماعی کودکان بود. نتایج نشان داد درمان مبتنی بر رابطه‌ی والد کودک بر اضطراب جدایی و اضطراب اجتماعی کودکان موثر بود. نتایج پژوهش نشان داد که درمان مبتنی بر رابطه‌ی والد و کودک بر اضطراب جدایی کودکان موثر است. این یافته با نتایج مختاری و همکاران (۳۲)، سیدی اندی و همکاران (۳۳)، میرصادقی و همکاران (۳۴)، زواشکیانی و همکاران (۳۵)، کریمی ایوانکی (۳۶)، زراع نژاد (۱۸)، اقب و همکاران (۴۲)، سری رمدانیاتی و همکاران (۴۳)، همسو می باشد.

این یافته را می توان در زمینه رابطه‌ی والد و کودک و درمان اضطراب جدایی با نظریه دلپستگی بالبی تبیین کرد. او اولین فردی بود که به بررسی رابطه‌ی بین مادر و کودک پرداخت و از واژه دلپستگی برای توضیح این روابط استفاده کرد. او معتقد بود شکل گیری شخصیت کودک تا حدود زیادی به نحوه‌ی ارتباط او با مراقبین اصلی بستگی دارد. در واقع تجارب اولیه کودک با افراد اصلی زندگی، مدلی از دلپستگی را در او ایجاد میکند که براساس آن انتظارات از خود و مراقب را شکل می دهد (۲۸). به عبارت دیگر، زمانی که کودک در ارتباط با والدین خود به ابراز رفتارهای دلپستگی بپردازد اما از طرف فرد دلپسته ارتباط امنی را دریافت نکند ممکن است مدل دلپستگی او را رفتارهای چسبنده و اضطراب بیش از حد یا سرکوب نیازهای عاطفی خود و عدم تلاش برای دریافت پاسخ از شخص دلپسته، شکل دهد. پژوهش ها نشان می دهند که احساس دلپستگی در چند ماه بعد از تولد کودک به وجود می آید که براساس آن روابط عاطفی کودک با مراقبان اصلی شکل میگیرد. به عقیده او شش ماه دوم زندگی کودک دوره بسیار تاثیرگذاری در ایجاد روابط دلپستگی است. یعنی دقیقا زمانی که اضطراب جدایی در کودکان شروع میشود و کم کم به اوج خود می رسد (۲۹). در حالت ایده آل، اضطراب جدایی کودکان از دورانی که کودک نوپای است تا پیش دبستانی دوام می آورد (۴۴). کودکانی که علائم اضطراب جدایی دارند، پرخاشگری یا عصبانیت نسبت به والدینشان یا هر شرایطی که باعث شود آنها از والدین خود جدا شوند نشان می دهند (۴۵). رابطه با مادر برای، برای دستیابی به رشد روانشناختی ضروری است. به همین ترتیب نوزادان در دنیا متولد می شوند و درحالی که با محیط عاطفی و روانی

واکولوژیکی والدین خود ارتباط برقرار می کنند می خوانند و به تدریج به عنوان یک شخص رشد میکنند. اختلال اضطراب جدایی زمانی مطرح می شود که اضطرابی مفرط و نامتناسب با سطح تحول و هنگام جدایی از شخص مورد دلپستگی بروز پیدا کند (۴۶).

نتایج پژوهش نشان داد که درمان مبتنی بر رابطه‌ی والد و کودک بر اضطراب اجتماعی کودکان موثر است این یافته با نتایج بزرگر و همکاران (۳۷)، ظهورپرونده و همکاران (۳۸)، سپهوند و همکاران (۳۹)، استکی آزاد و همکاران (۴۰) ایناتون و همکاران (۴۱)، همسو می باشد. در تبیین یافته می توان گفت این شیوه‌ی درمانی متمرکز بر رابطه‌ی والد و کودک و مشکل کودک است که در آن درمان گر پس از دریافت اطلاعات از کودک، اهداف درمانی خود را مشخص میکند. هدف های درمانی معمولا شامل؛ افزایش رفتارهای مطلوب و خاموش سازی رفتارهای نامطلوب، تغییر افکار ناکار آمد و آموزش مهارتهای ارتباطی و اجتماعی است. اساسی ترین فونوی که در جهت رسیدن به این اهداف استفاده می شوند عبارت اند از الگودهی، ایفای نقش، حساسیت زدایی شکل دهی، محروم سازی مواجهه این شیوه‌ی درمانی برای کودکان پیش دبستانی و دبستانی مناسب است و همچنین تاکید بسیاری بر شرکت فعال کودک در فرایند درمان از طریق پذیرش مسئولیت رفتار و کنترل و تسلط بر آن دارد (۳۰). رابطه‌ی والد - کودک مبتنی بر این فرض اساسی است ک والدین از ارتباطی قوی با کودک برخوردارند آنچه درمانگران در واقع فاقد آن هستند به احتمال زیاد این ارتباط طبیعی و ذاتی موجود بین والد و کودک کلید اثربخشی بالا و نتایج پایای درمانی در روش آموزشی مبتنی بر رابطه‌ی والد - کودک است (۴۷). در این راستا یاموتا و همکاران (۴۸) در پژوهش خود به این نتیجه دست یافتند ک بازی درمانی والد - کودک میتواند سبب کاهش مشکلات رفتاری و هیجانی کودکان دارای اضطراب شود و میزان ترس اجتماعی و اضطراب را در آنها کاهش دهد.

نتیجه گیری

با توجه به اثربخشی درمان مبتنی بر رابطه‌ی والد کودک بر اضطراب جدایی و اضطراب اجتماعی کودکان پیشنهاد می شود درمانگران از این نوع درمان در جهت کاهش واکنش های احساسی عاطفی مخرب کودکان استفاده می کنند. از آنجا که ریشه اصلی مشکلات اضطرابی کودکان و نوجوانان،

به مدرسه بر مشکلات اضطرابی خود غلبه کنند. استفاده از نتایج پژوهش جهت ارتقای دانش مفهومی، کاربرد عملی برای سازمان های درگیر مسائل روانشناختی متخصصان مشاوران و درمانگران و ... پیشنهاد می شود در مطالعات بعدی از سایر درمان های روانشناختی نیز در استفاده و نتایج آنها با نتایج پژوهش حاضر مقایسه شود.

سیاسگزاری

نویسندگان مقاله بر خود لازم می دانند از شرکت کنندگان در پژوهش جهت یاری رساندن در انجام طرح، صمیمانه قدردانی نمایند. پژوهش حاضر از دانشگاه آزاد اسلامی - واحد آشتیان با شناسه IR.IAU.ARAK.REC.1402.092 کد اخلاق دریافت کرده است.

تضاد منافع

نویسندگان تضاد منافع ندارند

Reference

1. Niazi IU, Rana IA, Arshad HS, Lodhi RH, Najam FA, Jamshed A. Psychological resilience of children in a multi-hazard environment: An index-based approach. *International Journal of Disaster Risk Reduction*. 2022 Dec 1;83:103397. <https://doi.org/10.1016/j.ijdrr.2022.103397>
2. Liu L, Wang Y, Zhao J, Wang M. Parental reports of stress and anxiety in their migrant children in China: The mediating role of parental psychological aggression and corporal punishment. *Child Abuse & Neglect*. 2022 Sep 1;131:105695. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2022.105695>
3. Mohammadi M, Vaisi Raieghi AA, Jalali R, Ghobadi A, Abbasi P. Prevalence of behavioral disorders in Iranian children. *Journal of Mazandaran University of Medical Sciences*. 2019 Feb 10;28(169):181-91. URL: <http://jmums.mazums.ac.ir/article-1-11777-fa.html>
4. Thibaut F. Anxiety disorders: a review of current literature. *Dialogues in clinical neuroscience*. 2017 Jun 30;19(2):87-8. <https://doi.org/10.31887/DCNS.2017.19.2/fthibaut>
5. Koban L, Andrews-Hanna JR, Ives L, Wager TD, Arch JJ. Brain mediators of biased social learning of self-perception in social anxiety disorder.

سبک دلبستگی ناایمن آنها است؛ این نوع درمان دو هدف اصلی کاهش رفتارهای امنیت طلبانه و کنترل احساسات در شرایط تهدید را برای خود متصور می شود. در حقیقت درمانگر با تشویق فرد به انجام رفتارهایی جهت مقابله با مشکل بدون حضور فرد ایمن به کاهش اضطراب او کمک می کند (۳۱).

بزرگترین محدودیت این پژوهش نمونه گیری در دسترس و نداشتن دوره پیگیری بود. نمونه پژوهش مربوط به شهر تهران بود و با توجه به عوامل فرهنگی-اجتماعی-ممكن است این مورد بر تعمیم نتایج در سطح کشوری و گروه های دیگر تاثیرگذار باشد. در پژوهش حاضر متغیرهایی نظیر وضعیت تحصیل والدین، طبقه اجتماعی، وضعیت اقتصادی، کنترل نشده که می تواند از عوامل تاثیر گذار باشد. پیشنهاد می شود از آنجایی که کودکان در فرایند بازی می توانند بر مشکلات خود فائق آیند بنابراین پیشنهاد می شود از این رویکرد در مراکز آموزشی کودکان مثل مهدهای کودک استفاده شود تا کودکان قبل از ورود

- Translational Psychiatry. 2023 Sep 2;13(1):292. <https://doi.org/10.1038/s41398-023-02587-z>
6. Vahia VN. Diagnostic and statistical manual of mental disorders 5: A quick glance. *Indian journal of psychiatry*. 2013 Jul;55(3):220. <https://doi.org/10.4103/0019-5545.117131>
7. Rowa K, Paulitzki JR, Ierullo MD, Chiang B, Antony MM, McCabe RE, Moscovitch DA. A false sense of security: Safety behaviors erode objective speech performance in individuals with social anxiety disorder. *Behavior Therapy*. 2015 May 1;46(3):304-14. <https://doi.org/10.1016/j.beth.2014.11.004>
8. Lucherini Angeletti L, Scalabrini A, Ricca V, Northoff G. Topography of the anxious self: Abnormal rest-task modulation in social anxiety disorder. *The Neuroscientist*. 2023 Apr;29(2):221-44. <https://doi.org/10.1177/10738584211030497>
9. Michalska KJ, Zhou E, Borelli JL. School-aged children with higher anxiety symptoms show greater correspondence between subjective negative emotions and autonomic arousal. *Journal of experimental child psychology*. 2022 Sep 1;221:105451. <https://doi.org/10.1016/j.jecp.2022.105451>
10. Pini S, Abelli M, Costa B, Schiele MA, Domschke

- K, Baldwin DS, Massimetti G, Milrod B. Relationship of behavioral inhibition to separation anxiety in a sample (N= 377) of adult individuals with mood and anxiety disorders. *Comprehensive Psychiatry*. 2022 Jul 1;116:152326. <https://doi.org/10.1016/j.comppsy.2022.152326>
11. Nasser AM, Geng Y, Al-Wesabi SA. The prevalence of smoking (cigarette and waterpipe) among university students in some Arab countries: a systematic review. *Asian Pacific journal of cancer prevention: APJCP*. 2020 Mar;21(3):583. <https://doi.org/10.31557/APJCP.2020.21.3.583>
 12. Kjøbli J, Melendez-Torres GJ, Gardner F, Backhaus S, Linnerud S, Leijten P. Research review: Effects of parenting programs for children's conduct problems on children's emotional problems-a network meta-analysis. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*. 2023 Mar;64(3):348-56. <https://doi.org/10.1111/jcpp.13697>
 13. Polese D, Belli A, Esposito D, Evangelisti M, Luchetti A, Di Nardo G, Parisi P, Bruni O. Psychological disorders, adverse childhood experiences and parental psychiatric disorders in children affected by headache: a systematic review. *Neuroscience & Biobehavioral Reviews*. 2022 Jul 27:104798. <https://doi.org/10.1016/j.neubiorev.2022.104798>
 14. Gouze, K.R., Hopkins, J., Lavigne, J.V. et al. A Multi-level Longitudinal Model of Risk Factors for Generalized and Separation Anxiety Symptoms in a Community Sample of 6-year-olds. *Child Psychiatry Hum Dev* 53, 405-417 (2022). <https://doi.org/10.1007/s10578-021-01132-7>
 15. Namli Z, Özbay A, Tamam L. Adult separation anxiety disorder: A review. *Psikiyatri ve Guncel Yaklasimlar*. 2022;14(1):46-56. <https://doi.org/10.18863/pgy.940071>
 16. Zemeštani M, Ezzati S, Nasiri F, Gallagher MW, Barlow DH, Kendall PC. A culturally adapted unified protocol for transdiagnostic treatment of anxiety disorders in adolescents (UP-A): a randomized waitlist-controlled trial. *Psychological Medicine*. 2023 Jul 17:1-4. https://doi.org/10.4103/jpgm.JPGM_65_18
 17. Anning KL, Langley K, Hobson C, De Sonnevill L, Van Goozen SH. Inattention symptom severity and cognitive processes in children at risk of ADHD: the moderating role of separation anxiety. *Child Neuropsychology*. 2023 Mar 29:1-25. <https://doi.org/10.1080/09297049.2023.2190964>
 18. Zarra-Nezhad M, Pakdaman F, Moazami-Goodarzi A. The effectiveness of child-centered group play therapy and narrative therapy on preschoolers' separation anxiety disorder and social-emotional behaviours. *Early Child Development and Care*. 2023 Apr 26;193(6):841-53. <https://doi.org/10.1080/03004430.2023.2167987>
 19. Karaytuğ MO, Tamam L, Demirkol ME, Namli Z, Gürbüz M, Yeşiloğlu C. Impact of Childhood Trauma and Adult Separation Anxiety Disorder on Quality of Life in Individuals with Schizophrenia. *Neuropsychiatric Disease and Treatment*. 2023 Dec 31:181-96. <https://doi.org/10.2147/NDT.S391897>
 20. Hajiyari F, Bahramabadi MZ. evaluating the relationship between maternal attachment styles and children's separation anxiety level: The mediating role of mothers' maternal early maladaptive schemas. *International Journal of Health Studies*. 2022;8(3):18-23.
 21. Burgin EE, Prosek EA, Shin K, Cunningham VL, Ponder WN. Needs Assessment of Surviving Military Families: Clinical Symptoms and the Parent-Child Relationship. *Counseling Outcome Research and Evaluation*. 2023 Sep 7:1-4. <https://doi.org/10.1037/pla0000151>
 22. Cooper J, Yu ML, Brown T. Occupational therapy theory and school-based filial therapy: intervention rationale and formulation. *Canadian Journal of Occupational Therapy*. 2022 Mar;89(1):62-71. <https://doi.org/10.1037/pla0000114>
 23. Kohlhoff J, Cibralic S. The impact of attachment-based parenting interventions on externalizing behaviors in toddlers and preschoolers: A systematic narrative review. In *Child & Youth Care Forum* 2022 Oct 1 (pp. 1-25). Springer US. <https://doi.org/10.1080/15374416.2020.1723599>
 24. Ešteki Azad N, Golparvar M, Sajjadian I. The Effectiveness of Play Therapy based on Child-Parent Relationships and Cognitive-Behavioral Art-Play Therapy on Mother's Affective Capital of Single Parents' Children. *3 JNE* 2022; 10 (6) :53-64. URL: <http://jne.ir/article-1-1287-fa.html>
 25. Takhti, Masoumeh, Shafiabadi, Abdullah, Kalandarhormzi, Atusa, and Farkhi, Noorali. Effectiveness of multi-parent-child intervention based on emotional coaching on children's separation

- program disorder symptoms. *Journal of Psychological Sciences*, 2019. 19(95), 1423-1437.
26. Bagheri, Mehboobe Tahmasian, Karine Mazaheri, Mohammad Ali. The effectiveness of the combined program of mindful parenting and parent management training on children's psychological well-being and happiness. *Clinical psychology studies*, 2017; 8 (30): 1-26.
 27. Landreth, G. L. *Play therapy: The art of the relationship*. Routledge. . (2012). <https://doi.org/10.4324/9780203835159>
 28. Talebian Sharif, Fatemeh, Amin Yazdi, Seyed Amir, Bardbar, Maryam. The relationship between attachment dimensions and mother's reflective action with preschool children's aggression: the mediating role of child maltreatment ability. *Evolutionary psychology: Iranian psychologists*, 1402; 19(76): 387-400. https://jip.stb.iau.ir/article_704074.html.
 29. Seyedkhorasani M S, rafiei-honar H, Mirzahosseini H. The Role of Perceived Parenting Style and Attachment Style in Adolescents' Psychological Well-Being with the Mediation of Self-Control: A Descriptive Study. *JRUMS* 2023; 22 (7) :707-724. <https://doi.org/10.61186/jrums.22.7.707>
 30. Janfada, Amin Yazdi, Seyed Amir, & Karsheki. The relationship between mother's attachment style and functional emotional development of children under three and a half years of age with the mediation of mother's parenting style. *Educational culture of women and family*, . 2022. 59(17), 133-152.
 31. Zalaznik, D., Strauss, A. Y., Halaj, A., Fradkin, I., Ebert, D. D., Andersson, G., & Huppert, J. D. Anxious attachment improves and is predicted by anxiety sensitivity in internet-based, guided self-help cognitive behavioral treatment for panic disorder. *Journal of counseling psychology*. 2022.69(2), 211. <https://doi.org/10.1080/10503307.2017.1365183>
 32. Mokhtari Musaibi, Maryam, Dartaj, Fariborz, Delawar, Ali, and Haji Alizadeh, Kobri. Effectiveness of treatment based on parent-child interaction on reducing girls' school anxiety. *Disability Studies*, 2019. 10(1), 0-0.
 33. Seyyedi Andi S M, Najafi M, Rahimian Boogar I. Comparing of the Effectiveness of Child-Centered Play Therapy and Child-Parent Relationship Therapy (CPRT) on the Affective Style in Children with Separation Anxiety Disorder. *QJCR*; 2021. 20 (79) : 8 <https://doi.org/10.18502/qjcr.v20i79.7347>
 34. Mir Sadeghi, Soudabeh, Sohrabi, Faramarz, Barjali, Ahmed, Eskandari, Hossein, & Farkhi, Noorali. Comparison of parenting styles and quality of relationships between mothers of children with separation anxiety disorder and mothers of normal children. *Psychology of exceptional people*, 2017. 8(29), 201-212.
 35. Zavashkiani, Yasman, & Mojtabaei, Mina. The effectiveness of parent-child relationship improvement treatment on reducing the symptoms of separation anxiety disorder in children of divorce. *Researches in clinical psychology and counseling*, 2018. 9(1), 107-114.
 36. Karimi Ivanki, Marjan, Seyedmusoi, Parisasadat, & Tahmasian, Karine. The effectiveness of therapy based on parent-child relationship on self-efficacy and mother-child relationship. *Evolutionary Psychology: Iranian Psychologists*, 2018. 15(60), 391-402. URL: https://jip.stb.iau.ir/article_668295.html .
 37. Barzegar E, Boštanipoor A, Fotoohabady K. Effectiveness of Adlerian Play Therapy on Reduction of Social Anxiety and Maladaptive Perfectionism in Children with Stuttering. *JOEC*; 2021.21 (2) : 7.
 38. Zahoofardeh, Vajih, and Pasban, Saeedeh. The relationship between social support and resilience with social anxiety and psychological helplessness of mothers of exceptional children. *Family Studies*, 2018. 15(58), 283-301. https://jfr.sbu.ac.ir/article_97757.html
 39. Sepahvand T, Moradi J. Comparing Generalized and Social Anxiety Disorders Between Sinistral and Dextral Children With Depression Symptoms. *J Arak Uni Med Sci* 2019; 22 (5) :90-99 <https://doi.org/10.32598/JAMS.22.5.90>
 40. Staki Azad, Nasim, Gol Paror, Mohsen, and Sajjadian, Ilnaz. The effectiveness of play therapy based on parent-child relationships and cognitive-behavioral art-play therapy on the emotional capital of mothers with single-parent children. *Nursing Education*, 1400. 10(6), 53-64. URL: <http://jne.ir/article-1-1287-fa.html>
 41. Iannatone, S., Spaggiari, S., Di Riso, D., & Bottesi, G. Profiles of intolerance of uncertainty, separation anxiety, and negative affectivity in emerging adulthood: A person-centered

- approach. *Journal of Affective Disorders*.2023. <https://doi.org/10.1016/j.jad.2023.10.108>
42. Egbe, C.I., Ugwuanyi, L. T., Ede, M. O., Agbigwe, I. B., Onuorah, A. R., Okon, O. E., & Ugwu, J. C. Cognitive behavioural play therapy for social anxiety disorders (SADS) in children with speech impairments. *Journal of Rational-Emotive & Cognitive-Behavior Therapy*, 2023. 41(1), 24-44. <https://doi.org/10.1007/s10942-022-00442-6>
43. Ramdaniati, S., Lismidiati, W., Haryanti, F., & Sitaresmi, M. N. The effectiveness of play therapy in children with leukemia: A systematic review. *Journal of Pediatric Nursing*, 2023. 73, 7-21. <https://doi.org/10.1016/j.pedn.2023.08.003>
44. Adiilah N, Somantri I. Efektifitas Terapi Mendongeng terhadap Kecemasan Anak Usia Toddler dan Prasekolah Saat Tindakan Keperawatan. *J Kep Padjadjaran*. 2017. (3), 224-278. <https://doi.org/10.24198/jkp.v4i3.287>
45. Astuti U, Hartono H, Sunawan S. The Influence of Parental Attachment toward Early Childhood Children's Separation Anxiety. *JPE [Internet]*. 31Dec.2020 [cited 19Apr.2024];9(5):501-10. <https://doi.org/10.15294/jpe.v9i5.43210>
46. Grazzani, I., Ornaghi, V., & Crugnola, C. R. Emotion comprehension and attachment: A conversational intervention with school-aged children. *European Review of Applied Psychology*, . 2015. 65(6), 267-274. <https://doi.org/10.1016/j.erap.2015.10.004>
47. Landreth , G. L. Child-Parent Relationship (C-P-R) therapy: a 10-session . *Filial Therapy Model*.2006. <https://psycnet.apa.org/record/2006-10509-000>
48. Yamamoto, Y., Holloway, S.D., & Suzuki, S. Maternal involvement in preschool children's education in Japan: Relation to parenting beliefs and socioeconomic status. *Early Child Res Q*, 2006. 21(3), 332-346. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2006.07.008>